

Anna Białk-Wołek

Analiza zmian zachowań turystów wobec kryzysu finansowego na przykładzie Niemiec

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 82, 55-67

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANNA BIAŁK-WOLF

Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku

ANALIZA ZMIAN ZACHOWAŃ TURYSTÓW WOBEC KRYZYSU FINANSOWEGO NA PRZYKŁADZIE NIEMIEC

Wprowadzenie

Dla gospodarki turystycznej ostatnie kilka lat to okres wielkich wyzwań., Branża musiała się zmierzyć z recesją, wybuchem wulkanu na Islandii, zamieszkami w Afryce Północnej, szalejącymi cenami ropy naftowej i złymi nastrojami społecznymi związanymi z coraz bardziej napiętą sytuacją polityczną w UE. Wobec tych wydarzeń ciekawym zagadnieniem jest reakcja turystów na zmieniające się warunki otoczenia. Szczególnie interesująca wydaje się być ta problematyka w państwie, które od wielu lat zajmuje pierwsze miejsce pod względem wydatków na wyjazdy zagraniczne. Co więcej, zdecydowana większość długoterminowych podróży turystycznych od dłuższego czasu odbywa się poza granice kraju. Pytanie to nabiera szczególnego wydźwięku, jeśli weźmiemy pod uwagę, że Niemcy zmierzyli się z największym spadkiem PKB w swojej powojennej historii. Również nastroje społeczne w analizowanym okresie nie były optymistyczne. Z uwagi na powyższe, postanowiono przyjrzeć się zachowaniom turystów niemieckich pod względem preferowanych kierunków podróży, wydatków, średniej długości podróży, jak również intensywności podróży i preferowanych środków lokomocji, przy czym analizie poddano urlopowe wyjazdy długoterminowe. Należy podkreślić że przedstawione dane statystyczne są uzyskane na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród miesz-

kańców Niemiec powyżej 14. roku życia, a dotyczą wyłącznie podróży trwających powyżej czterech dni, niemających charakteru podróży biznesowych.

Celem niniejszego opracowania jest więc ukazanie wpływu zmiany sytuacji gospodarczej Niemiec na decyzje dotyczące długoterminowych wyjazdów urlopowych mieszkańców tego państwa. Z uwagi na fakt, że do podstawowych wskaźników pokazujących trend koniunktury gospodarczej należą poziom inflacji i bezrobocia, zmiany w PKB oraz poziom długu publicznego, przedstawienie sytuacji gospodarczej Niemiec rozpoczęto od ich analizy.

Wskaźniki te informują o sytuacji ogólnogospodarczej kraju, która należy do pierwszej grupy czynników ekonomicznych wpływających na wielkość popytu turystycznego. Do drugiej grupy czynników należą czynniki dochodowe¹. Aby je scharakteryzować, w niniejszym referacie pokazano także dochody gospodarstw domowych oraz poziom płac brutto. W celu lepszej charakterystyki gospodarstw domowych dane te rozszerzono o ich wydatki. Ze względu na fakt, że wymienione wskaźniki nie zawierają informacji o przewidywaniach co do kształtowania się sytuacji w przyszłości, które z kolei mają wpływ na bieżące decyzje konsumentów, ukazano również nastroje konsumenckie w analizowanym okresie.

Aby podjąć się próby analizy zmian zachowań turystów wobec kryzysu finansowego, postanowiono przedstawić dane dotyczące zarówno sytuacji gospodarczej, jak również zachowań nabywców usług turystycznych w okresie poprzedzającym kryzys aż do chwili obecnej. Dlatego też w niniejszym referacie analizie poddano okres obejmujący lata 2003–2010.

1. Ogólna sytuacja gospodarcza Niemiec w latach 2003–2010

W celu naświetlenia ogólnej sytuacji gospodarczej Niemiec w latach 2003–2010 w tabeli 1 przedstawiono najważniejsze wskaźniki koniunktury.

---

¹*Ekonomika turystyki*, red. A. Panasiuk, Wyd. PWN, Warszawa 2007, s. 93.

Tabela 1

Ogólna sytuacja gospodarcza Niemiec w latach 2003–2010

Lata	Wzrost PKB (%)	Bezrobocie (%)	Dług publiczny (%)	Inflacja (%)
2003	-0,2	9,3	63,9	1,0
2004	1,2	10,3	65,0	1,8
2005	0,8	11,1	68,0	1,9
2006	3,4	10,3	67,6	1,8
2007	2,7	8,6	64,9	2,3
2008	1,0	7,5	66,3	2,8
2009	-4,7	7,7	73,5	0,2
2010	3,6	7,1	83,2	1,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.data.worldbank.org, 20.10.2011; www.oecd.org, 28.10.2011; www.epp.eurostat.ec.europa.eu, 14.11.2011.

Jak wskazują dane zawarte w tabeli 1, najgorszym rokiem mierzonym zmianą PKB był rok 2009. Słabe wyniki w tym obszarze nie przekładają się na wzrost bezrobocia, a wręcz w analizowanym roku wskaźnik bezrobocia był stosunkowo niski. Ciekawe wydają się być w tym kontekście informacje o sytuacji gospodarstw domowych, które przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2

Sytuacja gospodarstw domowych w Niemczech w latach 2003–2010 (mld EUR)

Lata	Dochody gospodarstw domowych netto	Płace brutto	Wydatki gospodarstw domowych
2003	1394,6	920,2	1264
2004	1419	924,1	1283
2005	1448,1	922,1	1307
2006	1480,5	935	1339,5
2007	1502,4	965,9	1356,7
2008	1542	1002,3	1387,7
2009	1531,1	1000,1	1387,4
2010	1575,9	1026,7	1423

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/ResultSerie.cfm, 20.01.2012.

Z analizy tabeli 2 wynika, że poziom zarówno dochodów gospodarstw domowych, płac, jak i wydatków (choć nieznacznie) spadł w roku 2009 w stosunku do roku poprzedniego. Warto jednakże zauważyć, że poziom wszystkich trzech wskaźników był w 2009 roku i tak znacząco wyższy niż w roku 2007.

Przedstawione wskaźniki ekonomiczne nie odzwierciedlają ogólnego nastroju panującego wśród konsumentów i ich oczekiwań dotyczących przyszłości. W tym przypadku pomocny jest miernik uwzględniający nastroje konsumenckie w badanym okresie. Posłużono się tutaj popularnym wskaźnikiem firmy GfK, uzyskiwanym poprzez przeprowadzanie comiesięcznej ankiety zawierającej pytania dotyczące oczekiwań względem ogólnej sytuacji gospodarczej kraju i położenia gospodarstw domowych w ciągu najbliższych dwunastu miesięcy². Analiza zmian tego wskaźnika w latach 2006–2010 we wszystkich trzech obszarach (ogólnej sytuacji gospodarczej³, oczekiwań co do wysokości dochodów gospodarstw domowych⁴ oraz zmian cen⁵) wskazuje, że nastroje odnośnie do ogólnej koniunktury były najgorsze na przełomie lat 2008 i 2009, dotyczące przyszłych dochodów w 2008, a zmian cen w 2009 roku. Analiza pozostałych istotnych wskaźników koniunktury dla Niemiec (do których możemy zaliczyć: ifo – indeks nastrojów gospodarczych oraz ZEW – indeks oczekiwań dotyczących koniunktury) pokazuje znaczące załamanie nastrojów w 2009 roku.

Z powyższej analizy wynika, że najtrudniejszym okresem wydaje się być rok 2009, kiedy to widoczny był nie tylko spadek PKB, dochodów i płac, ale generalne pogorszenie nastrojów konsumenckich. Można by się więc spodziewać, że w latach 2009 i 2010 nastąpi zmiana zachowań konsumentów na rynku usług turystycznych, co jest tematem dalszej analizy.

---

² www.gfkps.com, 15.10.2011.

³ www.gfk.com, 04.11.2011.

⁴ www.gfk.com, 04.11.2011.

⁵ www.gfk.at, 04.11.2011.

2. Analiza celów długookresowych podróży turystycznych w latach 2003-2010

Cechą charakterystyczną długookresowej turystyki wyjazdowej w Niemczech jest stosunkowo wysoki odsetek osób spędzających urlop poza granicami kraju. W tabeli 3 przedstawiono kierunki długookresowych (powyżej czterech dni) podróży turystycznych Niemców w latach 2003–2010.

Tabela 3

Kierunki długookresowych podróży turystycznych Niemców w latach 2003–2010 (%)

Lata	Niemcy	Zagranica	Basen M. Śródziemnego część europejska ⁶	Basen M. Śródziemnego – część pozaeuropejska ⁷	Europa Zachodnia ⁸	Europa Wschodnia	Skandynawia	Dalekie
2003	32,6	67,4	26,6	8,5	14,4	7,3	3,3	5,1
2004	30,8	69,2	26,2	9,3	14,0	7,7	3,4	6,1
2005	30,4	69,6	26,6	9,9	13,5	7,8	3,3	6,1
2006	32,1	67,9	26,9	8,9	12,2	7,3	3,2	6,7
2007	31,4	68,6	26,3	9,7	13,2	7,6	3,5	6,0
2008	31,2	68,8	23,9	10,9	13,5	7,1	3,1	6,2
2009	32,5	67,5	33,5		13,9	6,3	3,5	6,5
2010	33,0	67,0	33,8		12,6	6,4	3,5	6,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Reiseanalyse (RA) 2003 – 2011*, FUR Forschungsgemeinschaft Urlaub und Reisen e.V., Kiel 2004–2011.

Jak wynika z danych zaprezentowanych w tabeli 3, prawie 70% Niemców spędza urlop poza granicami swojego kraju. W roku 2010 podróże zagraniczne stanowiły 67% podróży długookresowych, podczas gdy w roku 2005 aż 69,6%. Dokładna analiza kierunków podróży wskazuje, że liczba podróży tzw. dalekich w omawianym okresie relatywnie wzrosła, a liczba podróży do Skandynawii nie

⁶ Hiszpania, Włochy, Chorwacja, Słowenia, Grecja.

⁷ Turcja, Afryka Północna.

⁸ Wielka Brytania, Irlandia, Francja, Belgia, Holandia, Luksemburg, Szwajcaria, Austria.

zmieniała się. Zaobserwować też można niewielkie relatywne spadki liczby podróży do Europy i europejskiej części basenu Morza Śródziemnego, na korzyść podróży do części pozaeuropejskiej basenu Morza Śródziemnego.

Uzupełnieniem powyższych informacji jest analiza państw najchętniej wybieranych jako cel podróży zagranicznych. Dane te przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4

Cele długookresowych podróży turystycznych Niemców w latach 2003–2010 (%)

Lata	Hiszpania	Włochy	Austria	Turcja	Grecja	Benelux	Francja	Chorwacja
2003	12,7	8,6	6,8	6,1	2,9	2,6	2,6	1,8
2004	13,6	7,4	6,5	6,4	3,1	2,0	3,2	2,0
2005	13,5	7,7	6,3	6,6	3,0	2,2	2,7	2,3
2006	14,0	7,3	5,8	5,7	3,1	1,6	2,6	2,4
2007	13,0	7,3	5,9	6,1	3,6	1,9	2,7	2,2
2008	12,9	7,2	6,2	7,0	2,7	1,8	2,8	2,2
2009	12,8	7,9	5,9	5,7	2,5	2,0	3,1	2,0
2010	13,0	7,7	5,2	7,0	2,5	1,9	2,6	2,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *RA 2003...*, *op. cit.*

Jak wynika z analizy danych ujętych w tabeli 4, w omawianym okresie nie wystąpiły większe wahania dotyczące celów podróży turystycznych. Jedynym wyjątkiem jest zauważalny wzrost znaczenia Turcji, która w analizowanym okresie zmieniła swoją pozycję w rankingu państw najczęściej odwiedzanych przez Niemców z czwartej na trzecią, co odbyło się kosztem utraty trzeciej pozycji przez Austrię. Warto też wskazać na umacniającą się pozycję Chorwacji.

3. Średnia długość pobytu

Kolejną istotną informacją dotyczącą zachowań turystów jest średnia długość pobytu podczas podróży turystycznych, co zostało przedstawione w tabeli 5.

Tabela 5

Średnia długość pobytu podczas długookresowych podróży turystycznych Niemców
w latach 2003–2010

Lata	Średnia długość pobytu
2003	12,8
2004	12,9
2005	12,5
2006	12,7
2007	12,5
2008	12,5
2009	12,2
2010	12,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *RA 2003...*, *op. cit.*

Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli 5 widać, że od roku 2007 nastąpiło niewielkie, aczkolwiek trwałe skrócenie średniej długości pobytu podczas podróży turystycznych Niemców. Należy podkreślić, że podróże zagraniczne są generalnie nieco dłuższe niż krajowe, ale stanowią one tylko ok. 30% wśród powyżej analizowanych podróży długookresowych.

4. Wydatki na podróże turystyczne w latach 2003–2010

Niezwykle istotną informacją, jeśli chodzi o zachowania turystów, jest wysokość wydatków na podróże turystyczne. Szczegółowe dane na ten temat zawarto w tabeli 6.

Tabela 6

Przeciętne wydatki na długookresowe podróże turystyczne Niemców w latach
2003-2010

Lata	Wydatki na podróże (EUR)	Wydatki na podróże krajowe (EUR)	Wydatki na podróże zagraniczne (EUR)
2003	789	525	917
2004	812	525	940
2005	833	517	971
2006	837	516	988
2007	810	504	950
2008	834	525	974
2009	820	506	971
2010	861	.	.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *RA 2003...*, *op. cit.*

Analizując dane zawarte tabeli 6, należy zauważyć, że w badanym okresie nastąpił wzrost średnich wydatków na podróże długookresowe, przy czym wzrost ten wynika ze wzrostu wydatków na podróże zagraniczne, gdyż w przypadku podróży krajowych widoczny jest ich spadek (wyjątek stanowi tu rok 2008). Warto także podkreślić, że wyjazdy zagraniczne są generalnie nieco dłuższe niż krajowe. Tak jak się spodziewano, w roku 2009 zaobserwowano spadek wydatków na podróże, jednakże w przypadku podróży zagranicznych wynosił on zaledwie 0,3% w stosunku do roku 2008, a w przypadku podróży krajowych – 3,6%⁹. Niestety, nie zidentyfikowano danych szczegółowych dotyczących roku 2010, ale po analizie średnich wydatków na podróże długookresowe można wnioskować, że wydatki w roku 2010 osiągnęły najwyższy poziom

⁹ Należy podkreślić, że nie obserwuje się tu tak znaczącego załamania w wysokości wydatków w 2009 w porównaniu do 2008, jak podczas analizy danych statystycznych dotyczących wydatków na wyjazdy zagraniczne Niemców wyrażone w dolarach, które wskazują na ich spadek o 5,9%, www.intur.com.pl, 07.11.2011 r. Należy tu zwrócić uwagę na wahania kursów walut w tym okresie oraz fakt, że – w odróżnieniu od powyższych danych – w niniejszym referacie analizowane są tylko podróże długookresowe – zarówno krajowe, jak i zagraniczne, a wartości wyrażone są w euro. Przedstawione w referacie dane znajdują odzwierciedlenie w danych statystycznych prezentowanych przez niemiecki urząd statystyczny, choć występują tam znaczące różnice metodologiczne. Niemniej jednak według tych danych wydatki na podróże w roku 2009 wynosiły 112 503,5 miliona euro, co oznaczało spadek w porównaniu do roku 2008 zaledwie o 0,09%, *Tourismus. Tourismus in Zahlen. Teil B – Touristische Nachfrage*, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2010, s. 8–9.

w całym analizowanym okresie i wzrosły w stosunku do roku poprzedniego aż o 5%.

Pewnym uzupełnieniem przedstawionych powyżej danych w zakresie wydatków na podróże turystyczne są informacje dotyczące planowanych wydatków na przyszły rok wśród osób, które w danym roku podróżowały. Jest to szczególnie ciekawe w odniesieniu do lat 2008–2010, kiedy to należałoby się spodziewać obniżenia wydatków na podróżowanie (a przynajmniej takiego zamiaru) w związku z pogarszającą się sytuacją gospodarczą, a przede wszystkim ze złymi nastrojami społecznymi. Analizując dane dotyczące tego okresu, można wnioskować, że procentowy udział odpowiedzi wskazujących na zamiar poniesienia takich samych lub wyższych wydatków na podróż wykazuje tendencję wzrostową, podczas gdy procentowy udział osób planujących wydać mniej stale spada¹⁰.

Kolejne warte uwagi dane dotyczą uczestnictwa Niemców w długookresowych podróżach turystycznych, intensywności podróżowania (odbycie jednej oraz jednej lub więcej podróży) i częstotliwości uczestnictwa w wyjazdach turystycznych. Informacje te zostały zawarte w tabeli 7.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 7, w latach 2003–2010 wystąpiły wahania dotyczące liczby podróży długookresowych. W roku 2003 zaobserwowano 66,1 mln podróży turystycznych, podczas gdy w roku 2010 było ich 63,6 mln, co stanowi spadek o 3,8% w porównaniu do roku 2003. Jednakże porównując rok 2007 z kolejnymi dwoma latami, można zaobserwować wzrost odbywanych podróży, pomimo przypadającego na ten okres kryzysu gospodarczego. Od roku 2007 odnotowano za to obniżenie wskaźnika częstotliwości uczestnictwa do poziomu 1,30 z 1,34 w latach 2003 i 2005; jednakże nastąpił on wcześniej niż pogorszenie sytuacji gospodarczej kraju.

---

¹⁰ RA 2009, FUR Forschungsgemeinschaft Urlaub und Reisen e.V., Kiel 2009, s. 7, RA 2010, FUR Forschungsgemeinschaft Urlaub und Reisen e.V., Kiel 2010, s. 6; RA 2011, FUR Forschungsgemeinschaft Urlaub und Reisen e.V., Kiel 2011, s. 5. Szczegółowo ujmując, 58% osób pytanym w 2008 roku o wydatki planowane na rok 2009 miało zamiar wydać tyle samo, 9% – więcej, 11% – mniej, a 22% – nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. W roku następnym udział odpowiedzi przedstawiał się następująco: 59% planowało utrzymać poziom wydatków, 11% planowało wydać więcej, 10% – mniej, a 20% nie udzieliło odpowiedzi.

Tabela 7

Uczestnictwo Niemców w długookresowych podróżach turystycznych w latach
2003-2010

Lata	Długookresowe podróże turystyczne (mln)	Intensywność podróżowania		Częstotliwość uczestnictwa w wyjazdach turystycznych
		Odbycie 1 lub więcej podróży (%)	Odbycie 1 podróży (%)	
2003	66,1	76,8	57,2	1,34
2004	65,4	74,4	55,0	1,36
2005	64,1	73,6	55,3	1,34
2006	64,4	74,7	56,3	1,33
2007	62,9	74,8	58,3	1,30
2008	64,0	76,2	58,9	1,30
2009	64,8	75,7	57,7	1,30
2010	63,6	75,1	.	.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: RA 2003..., *op. cit.*

5. Pozostałe charakterystyki dotyczące turystyki wyjazdowej w latach 2003–2010

Uzupełnieniem przedstawionych powyżej informacji jest charakterystyka środków transportu wykorzystywanych podczas podróży długookresowych, która została zawarta w tabeli 8.

Jak wynika z danych zaprezentowanych w tabeli 8, coraz więcej osób podróżuje samolotem, a mniej wybiera autobus i samochód. Analiza rokrocznych porównań pokazuje jednak, że widoczne są niewielkie wahania w ogólnym trendzie. Obserwowane zmiany nie wydają się jednak być powiązane z sytuacją gospodarczą kraju, ale raczej ekspansją tzw. tanich linii lotniczych.

Tabela 8

Środki transportu wykorzystywane podczas podróży długookresowych w latach
2003-2010 (%)

	samochód	samolot	autobus	kolej
2003	49,2	32,3	10,3	6,1
2004	46,7	35,8	9,5	5,9
2005	45,2	36,8	10,0	6,1
2006	46,5	37,2	9,4	5,0
2007	47,1	36,4	9,3	4,9
2008	47,3	36,3	9,0	4,9
2009	47,9	35,8	8,6	5,2
2010	47,7	36,4	8,1	5,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: RA 2003...

Uwagi końcowe

Czynniki wpływające na popyt turystyczny są zagadnieniem kompleksowym. Sytuacja gospodarcza danego państwa jest tylko jednym z bardzo wielu elementów, które go determinują. Dlatego też do analizy tego fragmentu rzeczywistości należy podchodzić z dużą ostrożnością, nawet jeśli to właśnie czynniki ekonomiczne, a wśród nich sytuacja ogólnogospodarcza i czynniki dochodowe wydają się być jednymi z najważniejszych determinantów popytu turystycznego.

Przedstawiona powyżej analiza celów długookresowych podróży turystycznych w latach 2003–2010, ich średniej długości, a także ponoszonych w związku z nimi wydatków wskazuje, że pomimo kryzysu finansowego nie nastąpiło załamanie tego rynku. Zauważalne są wprawdzie niewielkie spadki wydatków w roku 2009 w porównaniu z rokiem 2008, ale jednocześnie w tym okresie widoczny był wzrost liczby odbywanych podróży długookresowych. Wzrost ten, przy jednoczesnym niewielkim spadku intensywności podróżowania, wynika z dodatkowych podróży podejmowanych przez te same osoby. Inaczej sytuacja wyglądała w roku 2010, kiedy to widoczny był znaczący wzrost wydatków (o 5% w porównaniu do roku 2009) z jednoczesnym spadkiem liczby podróży długookresowych o 1,86% w porównaniu do roku poprzedniego.

Tak więc – inaczej niż przypuszczano – słabe wskaźniki koniunktury i spadek dochodów gospodarstw domowych nie spowodowały większych zmian w popycie na długookresowe podróże turystyczne.

Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w kilku czynnikach. Ogólne wskaźniki ekonomiczne danego państwa nie muszą wywierać bezpośredniego wpływu na standard życia większości społeczeństwa, tym bardziej że nie zaobserwowano wzrostu bezrobocia ani inflacji, a jedynie spadek PKB i znaczący wzrost długu publicznego. Spadek dochodów gospodarstw domowych był wprawdzie widoczny, jednak nie osiągnęły one poziomu niższego niż w 2007 roku. W tym okresie zaobserwowano też spadek poziomu oszczędności, czym należy tłumaczyć większy spadek dochodów niż ponoszonych wydatków¹¹.

W tym kontekście zastanawia fakt, że nastroje społeczne dotyczące przyszłości były pesymistyczne. Wydaje się, że na liście priorytetów konsumpcyjnych, wyrażonych jako te elementy, z których najtrudniej Niemcom zrezygnować, potrzeba urlopu plasuje się tuż za podstawowymi potrzebami związanymi ze zdrowiem i żywnością, ale zdecydowanie przed potrzebami związanymi z mieszkaniem, odzieżą czy samochodem¹².

Jeśli pytanie dotyczy bezpośrednio priorytetów konsumpcyjnych, to okazuje się nawet, że to właśnie wyjazdy urlopowe zajmują pierwszą pozycję¹³, podczas gdy „krótkie wyjazdy” znajdują się dopiero za potrzebami dotyczącymi mieszkania, zdrowia, żywności, wyglądu, samochodu, czasu wolnego czy za bezpieczeństw społecznych.

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że na strukturę i wielkość popytu turystycznego w Niemczech większy wpływ mają czynniki społeczno-psychologiczne niż ekonomiczne. Należy jednakże mieć na uwadze, że kraj ten należy do najbogatszych państw świata.

---

¹¹ ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/ResultSerie.cfm, 20.01.2012.

¹² RA 2005, FUR Forschungsgemeinschaft Urlaub und Reisen e.V., Kiel 2005, s. 1.

¹³ RA 2009, FUR Forschungsgemeinschaft Urlaub und Reisen e.V., Kiel 2009, s. 7.

**AN ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF THE FINANCIAL CRISIS
ON GERMAN TOURISTS' BEHAVIOR**

Summary

Aim of this publication is to examine, how the financial crisis has influenced German tourists' behavior, whereas only journeys with a minimum of five overnight stays have been considered.

At first the general German economic situation between 2003 to 2010 has been stated. It was shown that the minimum economic growth within this time period took place in 2009. Other business indicators also imply that in 2009 the bottom of economic activities was reached. It was hypothesized that this economic decline is directly reflected in a changed behavior of German tourists in 2009 and 2010. An accurate analysis of parameters such as vacation destinations, travel expenses, trip lengths and number of trips has indeed revealed that the holiday demand of German tourists is characterized by an immense stability.

Translated by Anna Bialk-Wolf